

הרצאת הרב

רבנו

אברהם יצחק הכהן כוהן

שלימ"א

הוצתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י היום תשס"ט

לפני חכמי

מרכז הרב

— אור ליום כ' סבת תרפ"א —

תוצאת מרכז הרב

ע"י דגל ירושלם

פעח"ק ירושלם תוכב"א

הרצאת הרב

רבנו

אברהם יצחק הכהן קוק

שליט"א

לפני חכמי

מרכז הרב

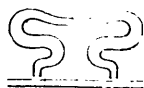
— אור ליום כ"י טבת תרפ"א —

תוצאת מרכז הרב

ע"י „דגל ירושלים“

דפוס סלומון בירושלים

מרכיבי-הרב

מרכז הרב

המרכז הנחו אהת היצירות של הסתדרות העולמית הגל "ירושלים" שחולל רבנו הקדוש מרן אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א. המרכז הוא הגרעין להגשמת השאיפה של יסוד "הישיבה העולמית" בעה"י ירושלים תר"ב. ביסוד "מרכז הרב" הננו רואים בצעדנו צעדי און להתקרב אל ההגשמה של השאיפה הכללית של העולם הישראלי בלוי אשר הזו לו הווי"אל "כי מציון תצא תורה ודבר ד' מירושלים". מרכז הרב יערך על יסודי ערכה הגדול והמיוחד של תקופת הרת-עולם זו בחיי עמנו הקדוש. ההברה בנחיצותה הגדולה שיה העבודה להרמת קרן התורה הגדלתה והאדרתה הפצת אורה והעמקת רשמיה בנו בעצמנו ובכל היי עמנו וארצנו המתכוננים ומתחדשים עתה בתקופת גדולה וחשוכה זו: ביהוד בחופיע עלינו לפנינו עמודי דנהורא נשיאנו רבנו הגדול שליט"א למרום מכון השפעת קדש בעיר עז לנו ציון וירושלים לקוממיות התורה ולהנהלת הרוח שיה היהדות ולהארת הייהם ובוננותם של ישראל וארץ סגולתו חשבים

מרכז הרב

לתחיה ולנאולה, ההכרה וההרנשה בכל אלה הן הן העירו אותנו ליסוד מוסד "מרכז הרב" בתור גרעין ויסוד של "הישיבה העולמית", העתידה להופיע. המרכז, משמש להיות הספוג הרוחני, מוקדש לעבודות הרוח, להשתלמות עצמית הדדית, ולהשפעה מתרחבת ומתפשטת במקצעות השונים אשר לתורה, ליהדות ולמוסר, ולקדש היו ישראל וארצו.

המרכז, מאז הוסדו והסתדרו הולך הוא ומשתכלל, הולך ומתפתח, הולך ומתקדם, הולך ומקבל את צורתו הקבועה החולמת אליו, והולך ונותן את הרוח והנשמה לבני המרכז החולכים ומתרכזים בתיכו. שעורי המרכז, שעוריו של רבנו שליט"א בהלכה, שעוריו בלמודים הרוחניים באגדה, פועלים במדתם על מהלך הרוח של חבמי המרכז, ומשפיעים הרבה בכלל על החיים הרוחניים של התורנים ועל מהלך עצם הלמודים הפרטיים, בכל גוניהם.

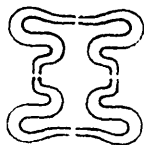
המרכז מכיל תכנית גדולה ורחבה, תכנית למודים בענפי התורה וההוראה, ובמקצעות השונות של קדושת ישראל, עניני היהדות הרוחניים מדות, מוסר, חכמת ישראל, וכו'.

מרכז הרב, מכיל תכנית גדולה ורחבה, לרכז את כל הכחות הנעלים הרוחניים של חבמי התורה, להופעת עבודות ויצירות נעלות וגדולות בכל מקצעות התורה, לכל רחבן והקיפן.

מרכז-הרב

ועד המרכז מחלק ומסדר בראשית רבנו שלום"א את מקציעות
העבודה בהתאם להכשרת הכשרינות של בני המרכז. הכמי המרכז
שומתדרו כבר קבלו עבודות במקצעות שונות. כל מי אשר נפשו החי
ורוחו ערי ולבבו הם בקרבו לשכלול "מרכז הרב" ולהתפתחותו במובן
הרוחני וההומרי יש לו האפשרות לפנות על שם מרכז הרב
ועד המרכז

על יד מרכז הרב הסתדר בית "דרשות" מרכזי להרצאות ודרשות בהלכה ונאגדה.
כל מי אשר ירבנו לבו לשלוח ספרים וכתבים לאוצר בית הדרשות המרכזי
ישלחם על שם "מרכז הרב".

הרצאת-הרב

הרצאת הרב

אחי האהובים תופשי התורה בעיר הקדש ובארצנו הקדושה
ב"ה.

לחיים של יצירת הנניקורא אתכם. זאת היא הנקודה העליונה
שאנחנו הייכים לשאוף אליה. גלי התחייה הלאומית הולכים הסוסוערים.
הננו מרנישים את המית שאונם. והננו גם נפעלים מהם גם פועלים
עליהם. אי אפשר לנו לעמוד בפרק תולדותינו זה כנדהמים. באובדי
עצות. כה גדול רוחני צפון הוא בכם אחים יקרים תופשי התורה
אשר בארץ הצבי. והכה הזה מוכרה הוא שיתגלה בכל חודו והדרו.
מוכרה הוא להראות את פעולתו על תחית עמנו בארצנו הקדושה.
לא בדרכים חדשים מקרוב באו אנהנו צריכים ללכת על מסילת
תחיתנו כי אם בדרך המדש העתיקה. אבל המרץ של התחייה מוכרה
הוא לעורר את כה החיים שבנו. לצעוד צעדים אמיצים צעדי און
ואז ידע ישראל ונדע גם אנחנו מה אנו ומה כחנו. ידע העם ויכיר

אנהני מוכרחים להרים דגל. בחיים של יצירה רוחנית חיים של יצירת קידש. של מפעלים טובים הקרובים לנו בפינו ובלבבנו. חיים המביאים ברכה ותועלת לנו ולעולם כלו.

למהעושה ולספרות. לחזיון, ולפעולה. הננו נקראים לבוא בעז רוח. באמין לבב. בזריזות ולא בעצלתיים. בענות צדק ובנאון קדש גם יחד.

הנני מציע לפניכם קיום כוללים של יצירות דרושות מאד לנו בחיי תורתנו. שהננו תופשיה. בניה ודורשיה. באו נא אל דגל המפעל. האספו נא לעבודה הדדית. נחל נא ליצור יצירות תורניות שיחיו למופת לעולם כולו ולברכה לדור דורים.

השובה היא היצירה הרגילה שאנו עסוקים בה. חשוב הוא כל חדוש נכון. כל הלכה מתבררת. כל פלפול ישר. כל דרשנות הניונית. כל ציין ופרה שהננו יוצרים על שדותיה של תורתנו הקדושה. כח חיים לנו ולאמה בלה גנוז בכל אלה. אבל התקופה הזאת שאנו חיים בה. המון המעשים הרבים ההולכים ונהיים כחיי עמנו הלאומיים והחברותיים. כחיי החול והבנין המעשי של האימה ושל הארץ. קוראים אותנו למעשים כבירים של קודש. ליצירות כלליות שהם קרובים לנו. ומתאימים ליכולתנו. רק להקשבה ואומץ לב אנו צריכים ואותם

אני מקוה למצא אצלכם אהים לדעה לרעיון ולתש: אחי היקרים תלמידי חכמים שבארץ ישראל.

והנה מהיצירות של ספרות בתוכן של קודש לעורר את תחית הקדש באומה לעד ולקדש את יסודי התחיה החלונים עד שיהיו ראויים לשאת עליהם את סבל תפקידם להביא את נצני גאולתנו לידי מעמד איתן ופועל באומה ובעולם על זה אין מה לדבר כל מי שיש לו לב מרגיש ומח הושב יודע הוא והש שזאת היא מנמה מוכרת.

והמעמד של כל גלגליה של תחיתנו הלאומית סוף כל סוף בא יבא לידי מצב זה לידי תחית הקדש שרק אז תהיה התחיה הלאומית שלנו ראויה לשמה והשם של "אתחלתא דגאולה" תהיה אז הולמת באמת ובצדקה.

ולהבשיר את עצמנו להיות משפיעים בספרות שפעת קדש אדירה והסינה השפעה מאירה את המה ומחממת את הלב לזה אנחנו צריכים באמת להיות מתיחדים בהכרה פנימית לשום לב אל המקצע הגדול שבתורה זה המקצע של הלכות דעות והובת המחשבה והרעיון הובת הלכות או בכלל המקצע של האגדה בכל רחבו גדלו עסקו והקפו עליו ועל כל אנפיו על כל מקצעותיו

סגנונו ונוניו, אשר ממנו תבא לנו תוצאה של הארת נשמה, וגם כל פרי עמלנו בנקודת חלק ההלכה יצמיה עייז צמה ישועה בכפלי כפלים, ויראה הדרו ופעלו בעולם, והזרחת אורו על נשמתנו באור שבעתים ע"י השפעתה של האגדה וכל מאורותיה עליו ועל אנפיו. אבל זאת היא הערה כללית שכל נפש ברוכה מתופשי התורה, ביחוד מתופשי התורה אשר בארץ ישראל צריכה היא לדעת איך להשתמש באור הגדול הזה בשעה הגדולה והנוראה הזאת של תולדותינו, בשעה שנוגחות אורה, ועבי מהשכים גדולים ואיומים משתמשים בה כבת אחת.

אבל יהד עם תעופת הרוח, להעולם של יצירה רוחניות עליונה הננו קרואים גם כן ליצירה ספרותית מעשית, עת לעשות היא לנו עכשיו, לסלול מסילה לרוממותה של תורה בתכונה של בנין ושל תהיה, גם במקצועות התורה ההלכית, למען ידע ישראל, כי תכונת הבנין הגיעה לשדרתה הפנימית, להשדרה של עובדי עבודת הקודש, וכימים מקדם צריכים תלמידי חכמים לחיות בוני עולמנו ומיסדיו, נתרומם נא לשאיפות כוללות, למוסדי דור דורים, בבנין התורה.

והנני מסדר בזה סדרי עבודות גדולות ענקיות שעם כל גדלם והקפם, הנם קרובים הרבה לרוחנו ואינם נשגבים מכחנו, אם רק נסתדר יהד לקבין את נפוצות כחותינו לעבוד בכרם ד'

שכם אחד.

כל תהיה, באה מתוך התרוממות אל השדרות הראשונות של הדורות הקדמונים. אבותינו הראשונים, שיסדו לנו את יסודות התורה, עסקו בחכמה ובמלאכה גם יחד, מאז החלה עבודת התורה להיות באה בסדר ספרותי, אשר משום עת לעשות לד', התחילה התורה שבעל פה להיות נכתבת בספרים, היו עבודת הסדור ועבודת החכמה, והמחקר החלכותי, נהוגות להיות הולכות יחד שלובי יד. החל מסדור המשנה, על ידי רבינו הקדוש, וסיעתו, מסדור התלמודים על ידי רבי יוחנן וסיעתו, ורבינא ורב, אשי וסיעתו, מסדור החלכות על ידי רבינו יצחק אלפסי, מסדור המשנה תורה ע"י הרמב"ם, הסמ"ג, הרשב"א, הרא"ש, רבינו ירוחם, הטור והשר"ע, וכל גדולי הדורות, אשר האירו את אופקי חיינו התורניים, כל חבריה הגדולה אשר הביאו לנו באה מתוך ההתחברות של המלאכה, מלאכת עבודת הקודש, שהיא הסדרנות וההערכה שבאה ביחד עם החכמה והקך החלכה, וכל מה שהלכו הדורות האחרונים, ונתרחקו ממקור הראשון נתמעט יסוד המלאכה מעבודתה הספרותית של התורה, ונשארכו עומדים בצורתנו על יסוד החכמה לבדה, ועלינו להתירא בזמן הירידה והדלדול שלנו, מהתכונה של כל תורה שאין עמה מלאכה סופה במלתי, ונוררת עון" גם כמובן הרוחני הזה, אעפ"י שבדאי.

אין אנו מתכוונים לשלל את המובן של יפה תלמוד תורה עם
 דרך ארץ המבואר ברישא של המשנה החיא עצמה המבואר
 במאמר קדוש זה. ההכרח מעיק עלינו לשוב לתחיה רוחנית עליונה
 ואיתנה דוקא ע"י הצד המעשי. ע"י הצד של המלאכה שבתורה.
 שתתחבר יפה עם החכמה והיצירה הרוחנית המאירה ומבקשת לשוב
 לעשות כמעשה הדורות הקדמונים ולעבוד כעבודתם. על כן הנני
 מסדר לפניכם אחי היקרים תופסי התורה בא"י בכלל ובעיר קדשנו
 ותפארתנו המדת כל ישראל ירושלם עה"ק בפרט. הצעת דברים על
 דבר יצירה של מלאכה שיש בה חכמה בעבודת התורה וספרותה.
 שיהיה עם זה תהיה גם לאבן בוחן על כל כשרון ושאר רוח של כל
 אחד מתופשי התורה. שתורתם אומנותם. הנמצאים עמנו בשעור
 הנון בא"י ובעה"ק ביחוד מספר כמותי וממילא גם איכותי כזה
 שלא נוכל למצוא כמותו במקום אחר בגולה בקרבת מקום אחד
 בשום אופן. ועצת ד' היא זאת. וקבוץ זה הוכן לנאולה וישועה
 רוחנית לעם עולם לרוסם את הערך הפנימי של תחיתנו הלאומית
 ההולכת ומתגלה בדורנו כצורתה החמרית החצונה בצורה חלונית
 וגם לפעמים קצת זרה. למדרגה עליונה פנימית. למדרגה כזאת
 שהאורה הרוחנית של היצירה התורנית הבאה מצד התעוררותה של
 התחיה הלאומית בצורתה החצונה תעדין תקדש ותשפר לתפארת

את כל מהותה של התחיה החלונית, וכל עבודותיה נחוש אז הארת
רוח עדינה ומשאת נפש קדושה שתלך ותתפשט על האומה כולה
וכל העמים כולם גם הם יביטו אליה וינהרו.

נחל מצד המעשי שבעבודה ואציע פרטים אחרים של עבודות
גדולות וחלוקות שכל אחת בפני עצמה כדאית היא להעסיק את
רוח בעלי הכשרון שבתופשי התורה שבא"י ובירושלם ביוחד, ובהצטרפות
חכמות ע"י פקוה הגון יש תקוה שיצאו לנו יצירות מועילות שיהיו
משפיעות, שיכיר עמנו בכלל את הארת התחיה שבקודש.

היניקה הרוחנית היסודית שלנו לתוכן הדת וחיי הקודש
והחיים הלאומיים בכלל בתוכנו נודע לכל שהיא מושרשת בהתגלותה
בתורה שבעל פה, התלמודים השנים הבבלי והירושלמי והתוצאות
שלהם על פי הפוסקים שהמסקנות הברורות ביותר מקובלות באומה,
יכולים אנו לסמן בהרמב"ם והשולחן ערוך, במשך הדורות והזמנים
הלכה השפעת הפוסקים ונתרחקה אצל רבים מהמקור היסודי
מהתלמודים בעצמם במקורם, ומזה באה מנערת וקטנות בארורות
הלמוד וההוראה, יצאו מכלל זה רק גדולי הדורות אשר הם
מתאהדים תמיד בלמודם עם המקורות הראשונים התלמודים על
פי הארות השמות של הראשונים, אבל בהסון הלומדים וגם
בהחשוכים שבהם נעשה התלמוד והפוסקים לשני דברים שרק מנע

קלוש יאחדם יחד וזה 'ארע גם במה שנוגע להתלמוד הבבלי שיד הכל ממשמשים בו ועל דבר הירושלמי הלא אין מה לדבר שמעמו דורשיו והוגיו וכן הלכו הפלגים הללו המקור והנהר המתפשט ממנו והתרחקו זה מזה. על התוצאות הקשות היוצאות מזה כבר עמד הגר"א ז"ל והאיר עיני ישראל בבאוריו על ארבע חלקי השו"ע אשר אמנם מפני קצורו הנמרץ אין העולם הרחב הלומד משתמש בהם כראוי ועל התיקון השייך לזה עוד נדבר להלן בעיה.

אבל עבודה של מלאכה אחת גדולה עומדת לפנינו לתקן את הפרוד הזה להרגיל את העולם הלומד שלנו בסדר למוד מיושר המעמיד את הפוסקים והתלמודים במערכה אחת מחוברת ומאוגדת יחד ולתקן את זה אנחנו צריכים בתחלה לסדר על שני התלמודים את ההלכות של הפוסקים לשון הרמב"ם במקום שהוא מספיק בהלכות שהן ברורות ואין בהם חלוקי דעות ושמותי ובמקום שע"פ הפוסקים האחרים יש בהן שנוי דעות לצרף את לשון השו"ע ובמקום שע"פ מסקנת גדולי האחרונים המפורסמים מפרשי השו"ע נוטה ההלכה לצדדים אחרים להעלות בקצרה גם את המסקנות הללו ובכל האפשרות בלשון של המקור של הפוסקים להציבם עמוד על עמוד ודף על דף אצל התלמודים. מובן הדבר שההעתקה הזאת שהיא עבודה רבה וגדולה צריכה להיות מדויקת היטב ומנוקה מכל ערבוב ושבוש

וצריכים אנו להעתיק רק את אותו חלק של ההלכה השייך לזה המקום המיוחד של הציון שהתלמודים עוסקים בהם ולהשתדל שיהיה הלשון נעתק יפה. שיהיה כולל הבנה ברורה ומספקת בבאור העניין עבודה הזאת של "הלכה ברורה" התוצאה מן הפוסקים העומדת בצד הדף של התלמודים. עצם ההצגה של הענינים אלה מול אלה תאיר את עיני חלומדים ותרגיל אותם לסגל את הידיעה של כל הלכה עם מקורה וסבתה. וכמה סבוכי דברים הבאים מסבת העלכת העין מהיסוד המקורי במלואו בעת העסק בההלכה המסקנית יסורו ע"י זה. והשכל יתישר להשקיף ברוחב דעת ובמנוחת הלב על יסודי ההלכות והסתעפותן.

והנה חוץ מעצם המלאכה הגדולה הזאת שעם כל גדלה בכמות כשהיא מתפשטת על כל הש"ס כולו וק"ו על שני התלמודים ביחד, היא לא נפלאה ולא רחוקה כשתעבד על ידי קבוע חכמים חכמי א"י תופשי התורה שרבים מהם הם שתורתם אומנותם ויכולים אנו לחלק ביניהם את העבודה, וכל אחד מהם יקח מסבת אחת לעבודה ולשכללה בהלכה ברורה. עד שמהקבוע בכללו יצא כלי למעשהו "הלכה ברורה" של שני התלמודים ערוכים זה לעומת זה הנמרא והפוסקים מעובדת ומסודרת ע"י ועד מסודר ומוסכם בישראל. אבל לא רק במלאכה פשוטה כזאת אע"פ שיש בה ג"כ חכמה

נגמר את הבנין הגדול הזה. אנו צריכים לשכללו עוד "בבאור הלכה" וגם עבודה זאת אינה רחוקה מאתנו כשיהיה לזה חפץ לב ושיאיפה לצור יצירה גדולה וחשובה המוכרחת לתפוש מקום חשוב בעולם. זאת היא העבודה של החלק של "ברור הלכה" בכל מקום שהתוצאה של ההלכה מתוך התלמודים פשוטה היא. אין צורך להוסיף עליה דברים. אבל ברוב המקומות צריכים להוסיף איזה באור, באיזה אופן יצאה ההלכה מתוך התלמודים, וההערות הללו צריכות להכתב בהחלק של "ברור הלכה". פשוט הדבר שבמקום שאין דעות הלוקות אע"פ שהשביל של יציאת ההלכה מתוך התלמוד צריך הוא לאיזה באור יוכל הבאור הזה להיות קצר מאד, אבל במקום שישנם שטות מחולקות צריך המחבר העוסק באותה היצירה המיוחדת לו לבאר את הנמוק של כל שטה ושטה, איך ההלכה נובעת מתוך התלמודים ע"פ שטת כל אחד מהפוסקים המקובלים בישראל.

וכדי לתת מושג ברור מהאופן של סדור הברור הזה שנראה כאילו הוא מסובך ודורש אריכות רבה, צריכים אנהנו להציע שבכלל רק סבות אחדות גורמות הן לפילוג השטות בההלכה ע"פ הפוסקים ויבולים אנהנו לסמנן בצורתן החלקית בהדרגה זו.

(א) מחלוקת בפירוש הסוגיא במקומה.

(ב) חלוק בגירסא.

(ג) דחיות של סוגיא אהת מפני סוגיא אחרת הנראית לפוסקים אחרים יותר עקרית מזאת הסוגיא. וזה מתחלק לכמה אופנים או מפני שהסוגיות הנזכרות מסוגיא זו ההן יותר מרובות במנין לאו שהן יותר עמדות בסגנון. למשל. אם הן מציעות את הענין בהחלט ופשימות, והסוגיא האחרת מציעה את הענין בתור משא ומתן ופלפול הלכה, כאופן כזה נמצא לפעמים שנדחת גם סוגיא כבלית מפני ירושלמי או תוספתא מכילתא ספרא וספרי וכיוצא בהן.

(ד) מחלוקת בכללי ההלכה למשל בהא דק"ל מאביי ורבא ואילך הלכה כבתראי אם אביי ורבא ג"כ הם בכלל זה, או אם כללי ההלכות שבידינו בין התנאים והאמוראים כמו הלכה כרבי יהודה לגבי רבי מאיר ורבא לגבי אביי אם הוא דוקא בשנחלקו אליבא דנפשיהו או אם הוא ג"כ בשנחלקו אליבא דאחרים, או אם כללי ההלכות הנם נוהגים ג"כ בדברים שאינם נוהגים בזה"ז או לא וכיוצא בזה.

(ה) מחלוקת הבאה מתוך זכרע הסברא במקום שאין שם ראיות מכרעות שנחלקו בזה הפוסקים שכל אחד מהם פסק על פי מה שנראה לו מסתבר יותר.

מאלה חמשת הכללים מסתעפים ג"כ פרטים והרכבות שישנם מחלוקות בפוסקים כאלה, שסבות אחדות ביהד עזרו להעמיד את

השנויים של השמות, למשל מחלוקת בפירוש של הסוגיא, ועם זה חלוק של גירסא יחד עם פלוגתא מצד שקול הדעת בהכרעת הסברא וכל זה צריך המהבר לבאר בשפה ברורה, והחלק הזה אם יהיה אפשר יוצג גם הוא על הדף מצד האחד "ההלכה ברורה", ומצד השני "ברור ההלכה" ואם לא יהיה אפשר, מפני האריכות, נוכל להציג את החלק של "ברור ההלכה" בסוף כל מסכת.

יחד עם העבודה הזאת נהיה צריכים ג"כ לעסוק ביסוד הנון להדפסת התלמודים חללו עם "ההלכה ברורה" וברור ההלכה, בעבודות הנזנות המשפרות ומחדרות את מקורות היינו הרוחניים יסוד תורה שבע"פ מעוזן של ישראל מעולם, ואיני יכול להאריך בעת בפרטי הדברים בנדון זה ביחוד.

יצירה ענקית כזאת אם תצא מהקביון של חכמי א"י תתן חוד וחדר על תופשי התורה בא"י וידע כל עולמנו את ערכם החשוב, והמענה של "מאי אחני לן רבנן" היוצאת מהמקולקלים שבדורות וביותר בדורנו תהיה הולכת ומתמעטת, כי ידע ישראל, שכנסת חכמי ישראל היושבת בעיר הקודש, ובארץ הקדושה בכלל שימיהם הם כודש לעבודתה של תורה יוצרים יצירה מופתית שתועיל לדורות לישר את שבילי תורתנו הקדושה שהוא רוח עמנו ואור היי, לא למותר הוא להעיר כי אע"פ שלעזר היסודי של התאמת ההלכה עם

הסוגיא הלא יהיו לנו לעינים הציונים. שבעין משפט. בכל זה א"א לנו ללכת אהריהם בעינים עצומות וכמה פעמים נצטרך להעיר עליהם ולכוין את ההלכה כתוצאותיה על פי מהלך אחר לא כפימה שמצוין "בעין משפט", וגם עבודה זו של בקורת הציונים אע"פ שקטנה היא לגבי כללותה של עבודת הסדור ההלכותי, מ"מ גם בה יש ענין ותועלת רבה. ועם זה צריכים אנו לדעת שביהר ע"ם ההלכות יושם לב גם לתוצאות הדעות והמוסר שבאנדרות וגם בהם יש מקום להתגדר בשכל טוב, ובבינה ישרה, בשני החלקים, בין ההלכה הברורה ובין בבירור ההלכה.

אחרי העבודה הזאת, שיכולה לצאת לאור בשתוקף הכחות של תופשי התורה בא"י, ולהיות עם זה ג"כ למקור של עבודה לסופרים מיוחדים שיקדישו את זמנם לחבור של ספרים מועילים ונחוצים לדור, צריך לשום לב להשלמה של באורי הגר"א על ארבעה חלקי שו"ע, (*) זה הענק הגדול אשר שלחו ד' למחיה לישראל ולעולם בדורות האחרונים, היתה כל מגמת חייו לרומם את הדורות הבאים שלא ילכו הלך וירד ע"י השקיעה הדרגאית והתרחקות מהמכור

(*) רק חלק או"ה נתפרש בספר רמ"א וגם הוא צריך סדור והרחבה

ע"י ההתמסרות היתירה לתוך השפעת האחרונים ואחרוני האחרונים נגד כונתם של המחברים הללו בעצמם, כי אם להודרו לשוב אל המקורות הראשונים ולהתרומם להי יצירה עצמיים בכל איכות התורה כולה שככתב ושבעל פה בהלכה ובאגדה, כנגלה ובנסתר. ואחד ממצעדיו שאנו יכולים למלאות אחריו על שדה ההלכה היא השלמת באורו להלקי השו"ע; כבר אמרתי שהשמוש בבאור הגר"א בחוג הלומדים הוא כ"כ ממועט מפני קצורו הגדול והנה הייבים אנחנו להרחיבו לפרשו ולבארו בשפה ברורה עד שיוכל גם ת"ח בינוני לעסוק בלמוד הלקי השו"ע עם באורי הגר"א מבלי שיצטרך להתניע הרבה ולקבץ המון ספרים, מסכתות שונות מכבלי וירושלמי תוספתא ספרי וספרא ומכילתא עם ספרי הראשונים. עד שיעמד על הכונה של דברי הגר"א בבאוריו, צריכים אנחנו להרחיב ולפרש את הבאורים כלשון ברור בהערכה מבוררת ומדויקת מכל הענינים הצריכים להבנת הענין ולהפצת אורה של באור פשוט במקומות הרבים שהענין דורש כך, ואז יצא לנו אור גדול וההתחברות של הפוסקים עם שני התלמודים והראשונים בשמותיהם, יהיה מאיר ומבריק לעינינו להרחיב את הדעת ולהעלות את הלומדים של הדור מהסדר של שקיעת הכחות בדברי האחרונים לסדר רחב ומפשט של שאיבה מקורית מדברי התלמודים והראשונים, וע"י חלוקת עבודה

אפשר גם הפין נעלה זה לצאת מן הכה אל הפועל.

עוד טמין זה מהעבודות שהכמה ומלאכה ביחד מתחברות בהם והן עלולות להכניס רוח היום מפעל וידענות עצמית שקידה. אחבת תורה לשמה ושמת היצירה גם יחד בחג התורני כולו. הנה יש לנו ספרי כללים וסוגיות ראשונים ואחרונים אבל בכל אלה אין לנו ספר אחד שיבאר את התמצית של כללי התורה לערכיהם לא רק בתור מאסף של סוגיות אחדות כמו "הכסף נבחר" ולא בתור מפלפל בסוגיות שונות כמו "מלא הרועים" והדומים לו. לא מאסף לדברי אחרונים כמו "השדי חמד" ושלפניו. כ"א אוצר גדול שילך על פני כל התורה שבעל פה ביחודי, ובפרט על פני התלמודים ודברי הראשונים ויציע בשפה ברורה את כל הכללים היסודיים של הסוגיות העקרויות. התמצית הברורה של התלמודים והשמות באורי גדריהן ונבוליהן בדרך פשוטה וישרה ובאופן המפיץ אורה על כללות הענין בהסברה מוכנת למדנית ומדעית. באופן שיוכל כל איש יודע ספר ובעל שכל ישר לדעת את התוכן האמיתי של יסודות השמות התלמודיות וערכיהן מתוך הספר המאסף הזה. אם יסודר ע"פ ערכים אלפא-ביתים נאמר למשל באות אבי. אבות. באור האבות. אבות מלאכות. כל אב כגדרו בשטותיו וכן בברור אבות. נזיקין אבות הטומאה וכיוצא בהן לא בתור לקוט פשוט של העתקות דברי התלמודים

והפוסקים בלשונם בלא קשר ויחש ולא בתור חבור מפלפל והונה
 חריפות. כ"א בתור ספר מרצה ומבאר את הענינים על פי מקורותיהם
 הראשונים על בורים, בערכים הללו יוכלו להכנס גם ערכי האגדה
 בדעות עיוניות ומוסריות ושמיותיהן השונות בכורז והסברה לא
 בצורה שטחית כ"א בצורה מבוררת מכוונת על פי עומק הענין ועם
 זה מוצעה בשפה ברורה והסברה פשוטה המעמדת את הקורא על
 עומק הענין ושרשו מרחיבה את דעתו ומעשירה את ידיעותיו.

את העבודה הגדולה הזאת יכולים אנו לחלק למומחים שונים
 ואף שנרכז את כל עבודתנו פה בא"י יוכלו לקחת בה חלק הנן כל
 חבמי ישראל מקרוב ומרחוק איש לפי כשרונו ובלבד שיציקת הרוח
 והאחדת השאיפה הכללית שבעבודה הגדולה הזאת תבא מתוך
 אוירנו הקדוש מתוך אויר ארץ היינו אוירא דא"י המהבים והמחיה.
 חוץ מהכללים של הסוגיות והשמות צריכים אנו עכשיו
 ליצירה של מבואים, במבואים פרטים לכל ספרי התורה כולה החל
 בתורה שבכתב וכלה בתורה שבעל פה מבואים להתלמודים הבבלי
 והירושלמי החל מובאים קטנים לכל פרק ופרק בפני עצמי הכוללים
 את דתכנית הכללית בהרצאת הענינים היותר אופיים של אותו פרק
 כהארה של הכללה והסברה יפה על חלקיו העקרים כבאור השמות
 היסודיות שבו. בהזכרת התנאים והאמוראים שבו ובאור תוכן הדברים

של כל אחד מהם, ואח"כ מבואים יותר רחבים על כל מסכת בפני עצמה ואח"כ מבואים כלליים לכל סדר מסדרי הש"ס, ואח"כ מבוא כללי להתלמוד הבבלי כולו וכן הדבר נוהג בהתלמוד הירושלמי לפרקיו למסכתותיו לסדריו ולכללו כולו ומבוא כללי להתלמודים בבבלי, וכן הדבר מניע להמשנה להתוספתא וליתר ספרי התנאים המכילתא ספרא וספרי. להמדרשים הרבה והתנחומא בפרט הענינים המדוברים בהם במאור הרוח השולט בתוכם בהסברת סגנונם בהפרטת כל השמות של חכמיהם, והבאת דעתו ומדתי של כל אחד מהם, עד שיאיר לנו אור כללי אור חדש על כל אופק התורה כלה, אמת הדבר שכבר הלכו רבים בדורות שלפנינו באלה הדרכים שר סדרי מבואים ואנחנו יכולים להשתמש ג"כ במלי מעליותא שיש בהם, אבל עלינו להרחיב את הדברים ולהעמיק את היסודות, לא להסתפק רק בדברים צדדיים של תכונת הספר והתולדות כ"א בעקר הסביר ולהציע את עצמותם של הענינים המדוברים בהם בעומק ערכם, בבחירות ובפשיטות הראוי לתלמידי חכמים שתורתם אומנותם הנחלצים לדבר את דבריהם בסדר נכון ובהסברה מובנת במטרה של קדושה להחיות את תחינתו הלאומית בכל ערכיה ופנותיה, גם במה שנוגע לדברי האחרונים, מהראשונים שבהם עד אחרוניהם, שהרבה מאד פנינים יקרים מפורזים בהם שאם יבאו בסדר נכון

יהיו למאורות גדולים בהליכות התורה ההוראה וסגנון הלימוד. ראוי היה לעסוק בעריכת "שטה מקובצת" חדש על כל הש"ס, הבבלי והירושלמי מבחרי הפנינים שבדברי האחרונים המפורים בהמון הספרים הרבים, ולחעריכם על סדרי המסכתות דף על דף, בבחירה הנונה ובסדר נכון. זאת תהיה עבודה מועלת ורצויה, וראויה להעסיק בה, ע"י פקח והסדרה. הרבה כחות של תלמידי חכמים לצור דברים שיש בהם תועלת מורגשת לתהיתה של תורה יחד עם המלאכה הזאת בהכרח תבא ג"כ חכמה של הארה של הסדרה, ושל בקורת נכונה ומושכלת על כל פ"ט הענין וראוי שיבוא ג"כ לזאת העבודה מבוא בללי שיבאר את הסגנונות השונים של דרכי החדוש והפולפול הדרשנות והתוכחה במה שנוגע לחלק האגדה מחדורות הקדמונים עד אחרוני האחרונים ויאירו ע"ז נתיבות רבים בהיינו הרוחניים להצטרף אל דרכי התהיה המאושרת, תחית הקדש.

ועיקר הכל הוא להתעלות לעבודה ליצירה ולמעשה לצור דברים שהתועלת הרוחנית שלהם תהיה מורגשת לנו ולעולם. אז יתחברו כל כחות העובדים יחד, עובדי הקודש, ועובדי החול, וזה על זה, ישפיע אורו ועוזו קדשו ופארו. ותחל אור נאולה הבאה מתוך תהיה שלמה, להופיע על מחנה ישראל בארץ חיים ויכירו וידעו כל אחינו וידעו ג"כ כל עמי הארץ כי רוח ה' הקים לתחיה גוי כו כו

ומכוסה אשר בזאו נהרים ארצו להיות נגו קדוש נגו אחד בארץ.

בשתהיו אתם אחי מוכנים לעבודה מסודרת הראויה לכם. יהיה כלל עמנו ג"כ מוכן לבוא לעזרתנו הרוחנית והחמרית קשר כללי יאחד אותנו עם כל חבטי ישראל שבכל חלקי התבל והיהם הרוחני יחדש רוח היום והוד של נשמה על ערך התורה והיה באומה. בשתהיו נכונים בשתכירו את הערך של הזמן הדורש ממנו זריזות, התעודדות תהיה רוח ועבודה של שקידה הנונה אידיאלית. לא תצטרכו לנוע לקצות הארץ, לא יהיה צורך שכחותינו הטובים יתפזרו בשביל לבקש מקום של פרנסה של רבנות ודרשנות בארצות הגולה, לא תעזב עוד ארצנו הקדושה מבחורי בניה העבודה הספרותית הגדולה והרחבה אשר תתפשט על כל מקצועותיה של תורה, תוכל להיות ג"כ למחיה לבניה בניה, מוכן הדבר שלכל עבודה אידיאלית צריכים ג"כ קרבנות, והקרבנות הדרושים מאתנו אינם כ"כ המורים, התרוממות רעיון ואהבת עבודה, גם כשאין רואים מיד את השכר החמרי בצדו גם כשמוכלים בעד זה מעבירים שונים ממקנאים ממהרסים או בכלל מכל עקומי שכל ומעותי לב אבל סוף הכבוד לבוא והכבוד, לא כבוד המדומה הוא לא כבוד של ציין נוכל הוא הוא כבוד שמים כבוד התורה, כבוד האמה, כבוד הארץ וכבודה של תהיתנו הלאומית הבאה אלינו באורה הגדול מתוך המחשכים הרבים אשר

סבנו. חבו גודל לאלהינו ותנו כבוד לתורה וכל המכבד את התורה
נפו מכובד על הבריות.

אחי היקרים יוכל להיות שאין בדברי הדושים על כל דבר בפרט
אולי נעשו כבר נסיונות בפרטים אחדים שהשכתי אמנם הנסיונות
הללו. שנעשו באיזה מקצעות לא נעשו באותו הרוח ובאותו הסגנון
שאנו מכונים להם וגם בכל זאת ההצנח של כל העבודות הגדולות הללו
יחד מראה לפנינו כבר גדול ורחב ידים של עבודה המתקרבת להתוכן
של עבודת הדורות הראשונים שהחכמה והמלאכה הלכו אצלם שלובות
יהדיו. וההתעסקות בענינים הללו בהבורה תרום את רוחנו למעלת
יצירה בלית ותראה לעולם כלו שכה התחיה הדר לשדרותיהם
של עמלי תורה. ועמנו כלו ידע כי יש שכר לפעולת העובדים בקדש
ושתחיתנו הלאומית היא זקוקה לעבודתם התורנית. ויתרום בזה קרן
התורה וגם האמצעים החמרים להוציא כלים למעשיהם כשתכלנה
העבודות. וגם האמצעים להחזיק את ידי העובדים בעבודתם נ"כ ימצאו
באהבה כי מי כישראל נוי קדוש עם אוהב תורתו עם חכם ונבן
החפין בהגדלת תורתו וחכמתו והאדרתם. צריכים אנו לדעת שהגורם
היסודי להצלחת שאיפתנו הוא שעלינו לכוון את המשאלים היסודיים
של הדור החפין באמת לשמוע דבר ה' אבל הוא דורש סגנון רענן
וחי המתאים לשאיפתו לתחיה ולמקוריות.

ואנחנו תופשי התורה באי ככלל ובירושלם בפרט הייבנו
 אנו להתאמין להמציא לעמנו את מאויו הרוחניים בצורה היותר נאה
 ואז אור חדש יאיר עד ציון והתורה תתכבד עד ישראל והתלמוד
 יביא לידי מעשה והמאור שבת יחזיר למוטב גם את הכנים שנתרחקו
 וקרן נאולה וישועה יתרומם לעם ד' על אדמת קדשו וראו כל אפסי ארץ
 את ישועת אלהינו ויתקים בנו מקרא שכתוב והולכתי עורים בדרך
 לא ידעו בנתיבות לא ידעו אדריכם אשים סהשך לפניהם לאור
 ומעקשים למשור אלה הדברים עשיתם ולא עזבתם ושמעו ביום
 ההוא ההרשים דברי ספר ומאפל ומחשך עיני עורים תראנה. ויספו
 ענוים בה' שמחה ואבינו אדם בקדוש ישראל יגילו ומציון תצא
 תורה ודבר ה' מירושלם:

במהרה בימינו אמן.

